

محیط زیست؛ جنگی دیگر در ویتنام آغاز شده

هیچکس بهتر از یک ویتنامی نمی‌داند به کارگیری جنگ افزارهای مدرن چه فجایعی را برای محیط زیست در پی خواهد داشت، چرا که جنگ دهساله با آمریکا گستره وسیعی از طبیعت سرسبز این کشور و نیز حومه شهرها و روستاهای آن را به برهوت بدل کرد. مطابق آمارهای هانوی، بمبارانهای هورمونی آمریکاییان (که موجب ریختن برگ درختان جنگل می‌شد) سالانه به طور متوسط دویست هزار هکتار جنگل را نابود می‌کرد.

اکنون که بیش از بیست سال از سقوط سایگون و شکست آمریکاییان می‌گذرد، ویتنامیها می‌آموزند که صلح چقدر گران می‌تواند باشد! کشاورزی، استفاده از چوب درختان برای سوخت و ساختمان‌سازی، همین مختصر جنگل باقیمانده را نیز با همان سرعت زمان جنگ از بین خواهد برد.

نیم قرن پیش جنگلها تقریباً ۵۰ درصد سرزمین ویتنام را می‌پوشاند، اما امروزه تنها ۲۰ درصد از ویتنام را جنگل می‌پوشاند و تازه درختان قدیمی به طور تخمین تنها ۲ میلیون هکتار را در بر می‌گیرند، یعنی ۶ درصد کل کشور. کارشناسان محیط زیست هشدار می‌دهند که احتمالاً تا یک نسل دیگر از جنگل در ویتنام خبری نخواهد بود. به گفته دیوید هالس، کارشناس عضو بنیاد جهانی حفظ حیات وحش در هانوی، ممکن است نابودی کامل جنگلها حتی سریعتر اتفاق بیافتد: «من جداً امید می‌دارم که تا پانزده سال آینده جنگلی در ویتنام وجود داشته باشد».

تنها خطر از بین رفتن زیبایی و چشم اندازی سبز در ویتنام مطرح نیست. خطر ورای اینهاست. مناطق جنگلی دور دست ویتنام، نادرترین جانوران جهان را در خود پناه داده است. از جمله این جانوران نادر می‌توان دو گونه جانور پستاندار را نام برد که تا سال ۱۹۹۲ برای جهان علم ناشناخته بوده‌اند. نگرانی جدی‌تر فاجعه‌ای است که

خود مردم ویتنام را تهدید می‌کند زیرا قطع بی‌رویه درختان در شیب تپه‌ها از هم اکنون موجب تسریع روند فرسایش خاک شده است. ووکوی، دانشمند برجسته دانشگاه هانوی تخمین می‌زند که قطع کامل درختان جنگل سبب شده است تا ۴۰ درصد از زمینهای کشور لم یزرع و بی‌فایده شوند و این خبری است فاجعه‌آمیز برای ملتی که شکم خود را به دشواری سیر می‌کند. مقامات محلی در استان کائو بنگک در شمال ویتنام ادعا می‌کنند که ۶۰ درصد از زمینهای استان مزبور به همین فاجعه گرفتار شده‌اند.

با کم شدن درختان و نابودی جنگلها سیلابهای فصلی شدیدی جاری می‌شوند و روستاها دچار چرخه‌ای از سیل و خشکسالی گردیده‌اند.

که به خود می‌رساند زیاد هم سرزنش کرد. جمعیت این کشور با نرخ لگام گسیخته ۲/۲ درصد در حال رشد است، و قریب به جهل و افزایش جمعیت دامن می‌زند. درآمد سرانه ۲۲۰ دلار است که یکی از کمترین درآمدهای سرانه در جهان است. با چنین درآمد سرانه‌ای، شانس کمی برای حفظ جنگل وجود دارد، چرا که ویتنامی‌گرسنه به هر وسیله‌ای برای سد جوع متوسل می‌شود و طبیعی است فرد گرسنه نخست به فکر تأمین غذای روزانه خود خواهد بود تا حفظ جنگل برای نسل‌های آینده.

عملاً از سال ۱۹۸۶ که دولت هانوی اصلاحات اقتصادی خود را تحت نام دوی موی (doi moi) آغاز کرد، روند تخریب جنگلها و نابودی حیات وحش

ساخت کاغذهایی استفاده شوند که برای چاپ قوانین جدید حفظ جنگلها و حیات وحش لازمند. دولت هانوی صادرات عمده الوار را در سال ۱۹۹۱ ممنوع ساخت و مقررات شدیدی برای صنعت تولید چوب و الوار وضع کرد. اما در روستاها و مناطق دور افتاده قانون عملاً اجرا نمی‌شود. با دادن رشوه به جنگل‌بانان گنجشک‌روزی که خود نیز به اندازه روستائیان در فقر و فاقه بسر می‌برند بریدن درختان چندان دشوار نیست.

ویتنام در مسیری که به سوی رفاه می‌پیماید ردی مرئی از تلفات و نابودی جنگلها به جا می‌گذارد. در شمال ویتنام، تمامی رودخانه‌ها و نهرها بر اثر استفاده بی‌رویه از حشره‌کش‌ها و مواد سمی

یک زمین گلف در حومه هانوی... اینجا قبلاً جنگلی انبوه بوده است.

ناشی از فاضلاب‌های بی‌حفاظ و بی‌مهار معادن ذغال سنگ، فاقد هرگونه موجود آبرزی شده‌اند.

قاچاق جانوران نادر با شتابی سریع‌تر از نابودی زیستگاههای آنها در جریان است. ۳۵۰ جانور در ویتنام در فهرست جانوران در حال انقراض قرار دارند و طبعاً شکار یا قاچاق آنها از لحاظ قانون ممنوع است. بعضی از جانوران نادر را برای فروش به کلکسیونرهای

شتاب گرفت. حکومت مرکزی کوشید تا آسیبها را لگام ببزند. ویتنام از هر نوع پیمان بین‌المللی برای حفظ منابع طبیعی کشورش یا ممنوعیت خرید و فروش گونه‌های نادر جانوری استقبال کرد و عملاً با شتاب بر پای هرگونه قرارداد و میثاقی جهانی را امضاء گذاشت.

هانوی امسال نیز مقررات جدید زیست محیطی را به تصویب رساند. شاید همین درختان باقی مانده برای

کارشناسان محیط زیست می‌گویند که جنگل‌زدانی در کوهپایه‌های مرکزی موجب سیلابهای فاجعه‌آمیزی در دلتای مکنگ در دو ماه پیش شد. ارتفاع سیلاب به حدی بود که ۲۲۷۰۰۰ خانه را نابود کرد، ۱۰۰۰۰ هکتار از مزارع برنج را از بین برد و ۴۰۷ نفر را به هلاکت رساند.

توسعه و نابودی طبیعت

نباید کشور ویتنام را به خاطر آسیبی

برنامه اصلاحات اقتصادی ویتنام و روند تخریب جنگلها

قاچاق و نابودی این میمونها را متوقف کنیم تا یک دهه دیگر از آنها اثری نخواهد ماند.

جنگی بسیار دشوار

برای پاسداران حیات وحش در

«وگوانگ» واقع در مرز لوتیان هم از این کشف باخبر نشدند. اما آنها سالها بود که در شکار جانوران نادر به قصد فروش و پاکشتن و خوردن مهارت کسب کرده بودند. سانولوی نشخوارکننده بسیار سریع می دود و حتی با سلاح گرم مشکل

خارجی قاچاق می کنند، بعضی دیگر نظیر کرگدن تک شاخ جاون (Javan)، ببر هندوچین و میمون پشمالو که تنبل هاتینه (Hatinh) نامیده می شود دارای اعضا با ارزشی هستند که به عنوان داروهای گران قیمت چینی به فروش می رسند. بنا به گزارش آقای دیوید هالس، معامله گران چینی بابت یک ببر بسزرگسال ۱۵۰۰ دلار به شکارچی ویتنامی می پردازند. هم اکنون تنها حدود ۲۰۰ فلامه ببر در ویتنام باقی مانده است و جمعیت میمون پشمالوی هاتینه حتی کمتر از ببر است. تعداد کرگدن های ویتنامی که آخرین بازمانده گونه های جاون هستند، انگشت شمارند.

ویتنام علی رغم وضع مالی وخیم برای حفظ حیات وحش خود مبارزه می کند. جنگل ملی کوک پنونگ جزیره ای جنگلی در شمال است که کوههایی از سنگهای آهکی آنرا محاصره کرده اند، دانشمندان و زیست شناسان ویتنامی و خارجی برای یک جفت میمون پشمالو و تنبل هاتینه و یک جفت میمون دلاکور که از قاچاقچیان به دست آوردند برنامه ای پرورشی و حفاظتی دارند.

نادلر، زیست شناس آلمانی تخمین می زند که هر ساله بین ۲۰ تا ۴۰ میمون از این دو گونه به دام می افتند و کشته می شوند. پزشکان و عطاران سنتی چینی بیضه این گونه میمونها را آسیاب می کنند و پودر آنرا به عنوان تقویت کننده قوای جنسی مردانه به قیمت گزافی می فروشند. به نظر نادلر: «اگر نتوانیم روند

ویتنام نبردی دشوار در پیش روست؛ دو سال پیش دانشمندان ویتنامی اعلام کردند که دو گونه جدید پستاندار وحشی را کشف کرده اند: یک نوع نشخوار کننده کوچک به نام محلی سانولو و یک گوزن پارس کن به نام ماتتاجک غول پیکر. حتی ساکنان پارک ملی کوهستانی

بتوان آن را شکار کرد تا چه رسد به تیر و کمان.

بنابراین کوهپایه نشینان با تعبیه دام در مسیر عبور این پستاندار نادر در فصل باران، آن را به دام می اندازند. مقامات ویتنامی یک جفت سانولوی نر و ماده را از دام شکارچیان آزاد کردند و در باغ

گیاهشناسی هانوی به محافظت از آنها پرداختند؛ و حتی کوشیدند نسل آنها را تکثیر کنند. اما متأسفانه در ماه اکتبر گذشته هر دو پستاندار مریض و تلف شدند.

چنین شکستهایی دانشمندان ویتنامی را ناامید و دلسرد نمی کند. دولت ویتنام نیز با سرسختی برنامه بلند پروازانه احیاء جنگلها را دنبال می کند و مأموران ویتنامی سالانه در مساحت صد هزار هکتار، نهال می کارند. البته آنها از یاد نمی برند که به ازای بازسازی یک هکتار جنگل یک یا دو هکتار جنگل از دست می رود. با آنکه دولت هانوی از کمبود پول و جنگل بان رنج می برد و در حفاظت از یک میلیون هکتار جنگل با دشواری روبرو است اما مصمم است که پوشش را به دو میلیون هکتار برساند. در عین حال مدیران سازمان محیط زیست ویتنامی باید از قلمرو زیست محیطی خود در برابر برنامه های بی رویه توسعه دولتی حفاظت کنند. معاون پارک ملی دکات باه واقع در سواحل شمال شرقی ویتنام می گوید که مقامات محلی قصد دارند بخشی از مصب متعلق به این پارک را به بندر کشتی رانی با آبخور زیاد برای کشتی های اقیانوس پیما و یک منطقه آزاد تجاری صنعتی بدل سازند.

کارشناسان محیط زیست می گویند که اکثر ویتنامی ها آگاه نیستند که با دست خود آینده کشورشان تخریب می کنند. با این وجود مدافعان ویتنامی جنگل همانند بسیاری از ویتنامی های پر غرور تسلیم ناامیدی نخواهند شد. آنها عادت دارند در جنگ های خانگی پیروز شوند و دشمن را در خانه خود شکست دهند.

متأسفانه این بار ویتنامی ها باید دشمنی را شکست دهند که سماجت و مقاومتش به آسانی پایان نمی پذیرد. آری آنها با دشمنی خودی باید بجنگند.

نویسنده: رون موریو
ماخذ: نیوزویک ۱۲ دسامبر ۱۹۹۴
برگردان از سرویس ترجمه گزارش،

